

Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2004 рік

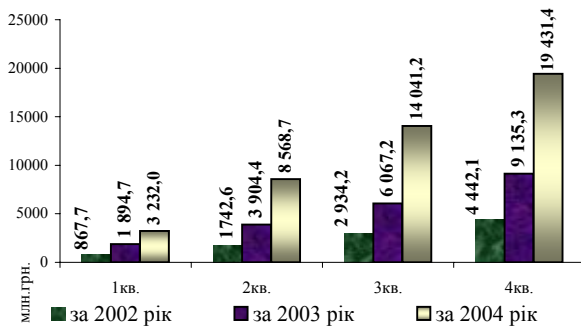
I. Розміри страхового ринку. Ключові показники

1. Кількість страхових компаній станом на 31.12.2004 р. – **387** (станом на 31.12.2003 р. – **357**). В тому числі **45** страховиків, які здійснюють страхування життя, та **342** страховики, які здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя.

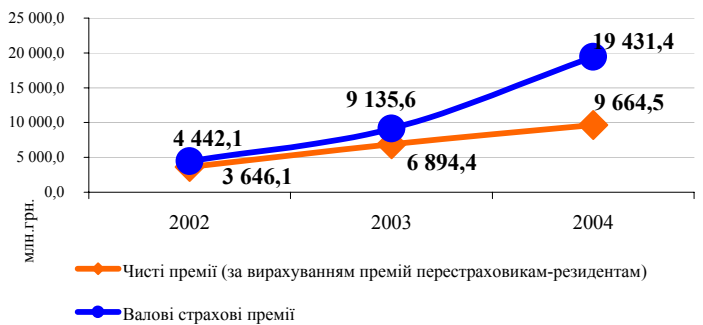
2. Страхові премії

2.1 Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками за 12 місяців 2004 року, становить **19 431,4** млн. грн. У порівнянні з аналогічним періодом 2003 року обсяги вказаного показника зросли на **10 295,8** млн.грн. (у **2,13** рази). Сума страхових премій, отриманих безпосередньо від страхувальників-фізичних осіб склала **1 046,2** млн.грн.

Страхові премії (поквартально) наростаючим підсумком за 2002-2004рр.

Обсяги валових та чистих страхових премій за 2002-2004рр.

2.2 За 12 місяців 2004р. порівняно з аналогічним періодом 2003 р. темп приросту валових страхових премій становив **112,7%**, чистих - **40,2%**.

2.3 Монополізація страхового ринку

Частка валових премій з усіх видів страхування, належна першим 3 страховикам, складає **22,34%** (у 2003 році цей показник становив **23,1%**). Першим 50 страховикам належить **83%** зібраних премій (**77,7%** у 2003 р.). В цілому по страховому ринку індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) склав **309,98** (у 2003 р. - **282,1**).

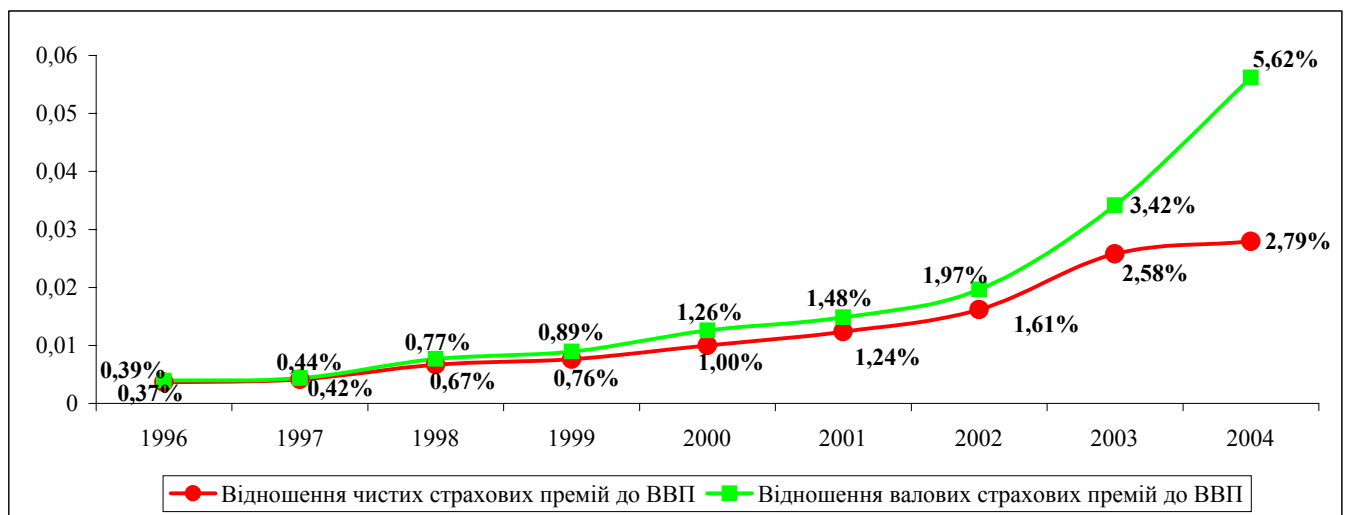
Частка валових премій зі страхування життя, належна першим 3 страховикам, складає **56,25%** (у 2003 році цей показник становив **69,23%**). Першим 10 страховикам життя належить **93%** зібраних премій (**95,3** у 2003 р.). В цілому по ринку страхування життя індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) склав **1 443,87** (у 2003 р. – **1 941,8**).

Частка валових премій з ризикових видів страхування, належна першим 3 страховикам, складає **22,55%** (у 2003 році цей показник становив **23,3%**). Першим 50 страховикам належить **83%** зібраних премій (**77,7%** у 2003 р.). В цілому по ринку ризикових видів страхування індекс Герфіндаля - Гіршмана (ННІ) склав **315,9** (у 2003 р. - **282,1**).

Наведені дані свідчать, що на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, спостерігається значний рівень конкуренції (ННІ втричі менше за 1000), в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація ($1000 < \text{ННІ} < 1500$).

У 2004 році спостерігалася позитивна тенденція до зростання рівня конкуренції на ринку страхування життя, рівень якої увійшов у помірні межі, а також позитивна тенденція до консолідації ринку ризикових видів страхування, наслідком якої стане зменшення кількості слабких компаній внаслідок виходу з ринку або поглинання їх більш фінансово сильними компаніями.

2.4 Співвідношення страхових премій та ВВП України у 1996-2004 рр.

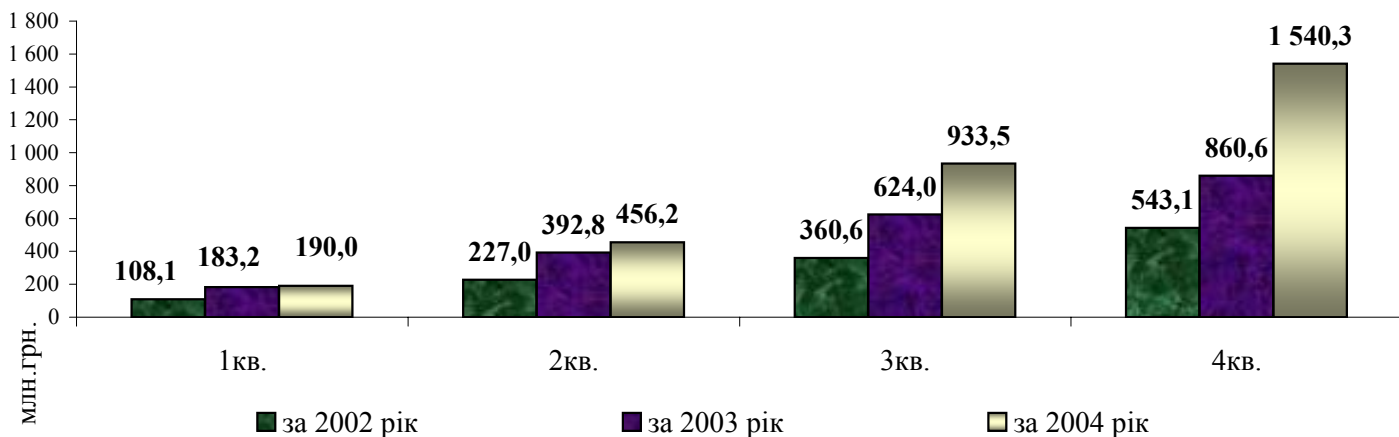

3. Страхові виплати

3.1 Загальна (валова) сума страхових виплат, здійснених страховиками за 12 місяців 2004 року, становила **1 540,3** млн. грн. У порівнянні з аналогічним періодом 2003 року сума страхових виплат зросла на **679,7** млн. грн. (у **1,8** разів). Обсяг страхових сум/відшкодувань, виплачених безпосередньо страхувальникам-фізичним особам, склав **469,8** млн. грн.

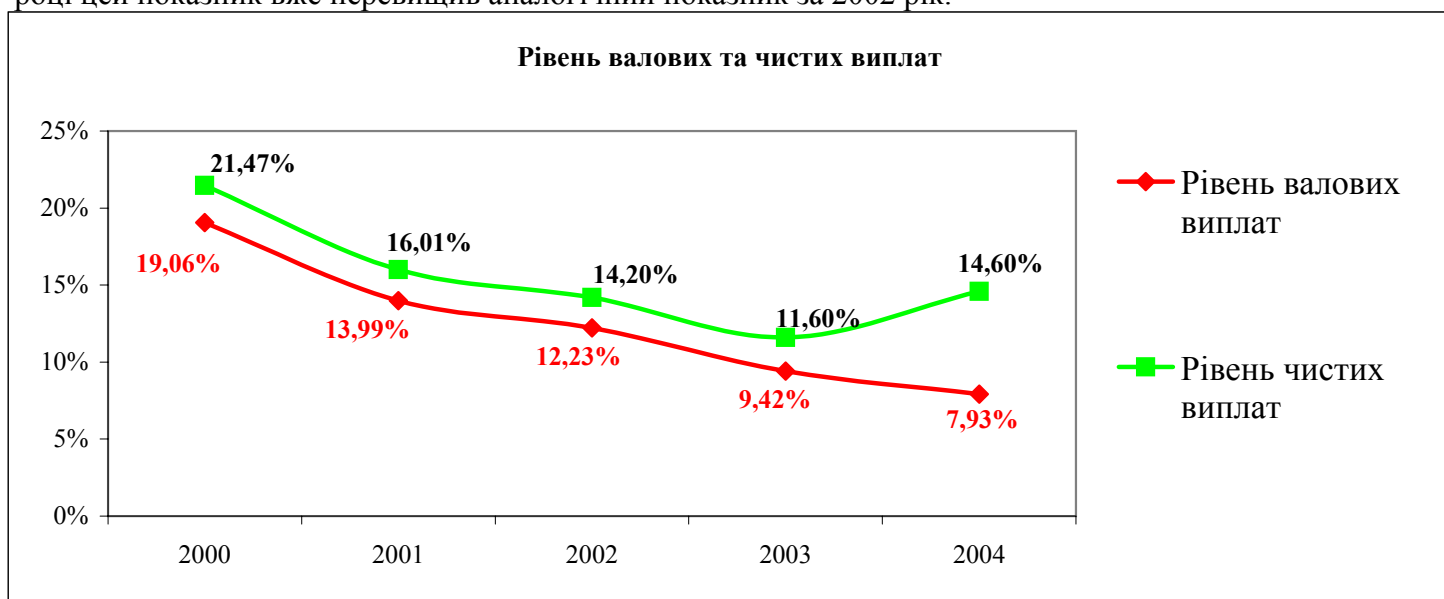
3.2 За останні 3 роки (з 2002 по 2004 рр.) страхові виплати зросли майже утричі. Темпи приросту за 2001 р. у порівнянні до 2000 р. становили **4,2%**; в 2002 р. порівняно з 2001 р. - **28,0%**; в 2003 р. порівняно з 2002 р. - **58,5%**; в 2004 р. порівняно з 2003 р. - **79,0%**

Валові страхові виплати за 2002-2004 рр. (поквартально, наростаючим підсумком)

4. Рівень страхових виплат

4.1 В цілому по страховому ринку рівень валових виплат (відношення валових виплат до валових премій) у 2004 році сягнув **7,9%** (на **1,5 п.п.** менше аналогічного показника 2003 року), що свідчить про продовження тенденції до зниження даного показника, яка спостерігається з 1999 року, проте при розрахунку рівня чистих виплат (відношення обсягу валових виплат за вирахуванням виплат, здійснених перестраховальникам-резидентам, до обсягу валових премій за вирахуванням премій, належних перестраховикам-резидентам), що вільний від подвійного обліку операцій внутрішнього перестраховування, у 2004 році спостерігалось зростання даного показника до **14,6%**. Таким чином, вперше за останні роки відбулася зміна тенденції до зменшення рівня чистих страхових виплат, і у 2004 році цей показник вже перевищив аналогічний показник за 2002 рік.

4.2 Рівень виплат фізичним особам (відношення виплат фізичним особам до страхових премій, одержаних безпосередньо від страхувальників-фізичних осіб) у 2004 році склав **44,9%** (**43,8%** у 2003р.).

II. Види страхування

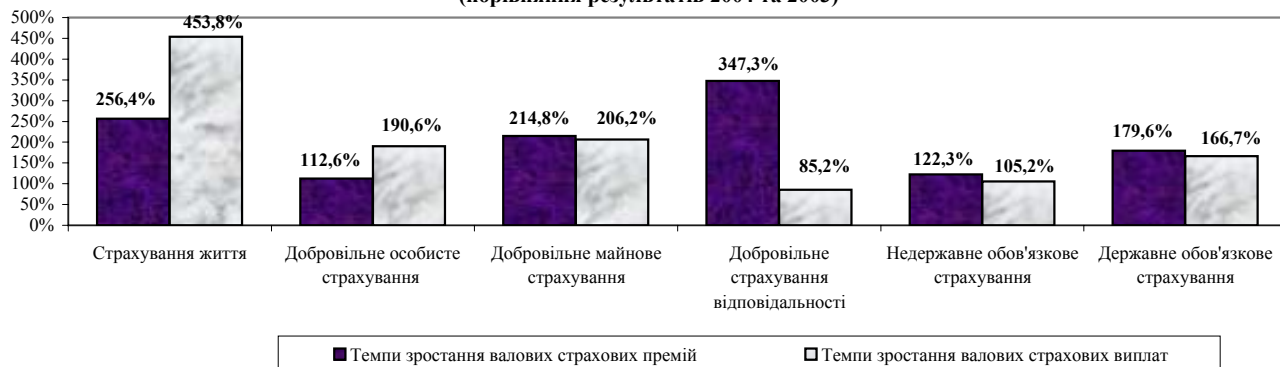
1. Темпи зростання валових страхових премій та валових страхових виплат за видами страхування

1.1 За результатами 2004 року спостерігаються річні тенденції щодо значних темпів зростання страхових премій з добровільного страхування відповідальності - у **3,5** рази та зі страхування життя - у **2,6** рази у порівнянні з аналогічним періодом 2003 року. За аналогічним порівнянням у **2,1** рази зросли страхові премії з майнового страхування. Вже традиційно страхування фінансових ризиків займає більшу половину від всіх надходжень страхових премій по ринку (за 12 м. 2004р. - **46%**).

За 12 місяців 2004 року у порівнянні з аналогічним періодом 2003 року зросли обсяги страхових виплат майже з усіх видів (добровільне особисте страхування - у **1,9** рази, страхування життя - у **4,5** рази, добровільне майнове страхування - **2,1** рази, державне обов'язкове страхування - **1,7** рази, недержавне обов'язкове страхування - **1,05** рази). Зменшення обсягів страхових виплат спостерігалось лише за одним видом: добровільне страхування відповідальності (**-14,8%**).

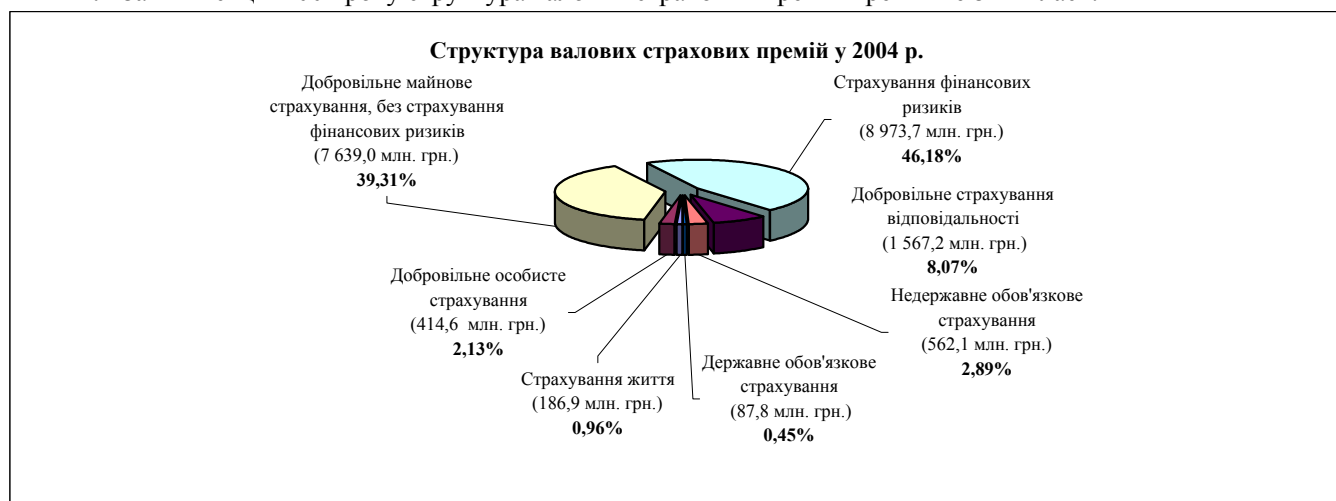
Види страхування	Валові страхові премії			Валові страхові виплати		
	12 м. 2003р., млн.грн.	12 м. 2004р., млн.грн.	Темпи зростання	12 м. 2003р., млн.грн.	12 м. 2004р., млн.грн.	Темпи зростання
1	2	3	4	5	6	7
Страхування життя	72,9	186,9	256,4%	2,6	11,8	453,8%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	9 062,4	19 244,4	212,4%	858,0	1 528,5	178,1%
Добровільне особисте страхування	368,2	414,6	112,6%	182,4	347,6	190,6%
Добровільне майнове страхування	7 734,4	16 612,7	214,8%	447,9	923,6	206,2%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	4 443,6	8 973,7	201,9%	165,2	241,2	146,0%
Добровільне страхування відповідальності	451,3	1 567,2	347,3%	56,2	47,9	85,2%
Недержавне обов'язкове страхування	459,6	562,1	122,3%	124,4	130,9	105,2%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів (звичайні та додаткові договори)	184,6	241,8	131,0%	56,9	77,3	135,9%
Державне обов'язкове страхування	48,9	87,8	179,6%	47,1	78,5	166,7%
ВСЬОГО (всі види страхування)	9 135,3	19 431,3	212,7%	860,6	1 540,3	179,0%

Темпи зростання валових страхових премій та валових страхових виплат за видами страхування (порівняння результатів 2004 та 2003)

2. Структура страхових премій

2.1 За 12 місяців 2004 року структура валових страхових премій не змінилася:

3. Рівень страхових виплат за видами страхування (відношення страхових виплат до страхових премій)

Види страхування	Рівень валових виплат у 2004 р.	Рівень валових виплат у 2003 р.	Рівень виплат фізичним особам у 2004 р.*	Рівень виплат фізичним особам у 2003 р.*	Рівень чистих виплат у 2004 р.**	Рівень чистих виплат у 2003 р.**
1	2	3	4	5	6	7
Страхування життя	6,31%	3,57%	8,39%	4,90%	6,31%	3,57%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:						
Добровільне особисте страхування	7,94%	9,47%	49,55%	46,91%	14,76%	11,68%
Добровільне майнове страхування	83,84%	49,53%	139,05%	56,90%	84,83%	51,22%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	5,56%	5,79%	37,91%	40,09%	10,37%	6,97%
Добровільне страхування відповідальності	2,69%	3,72%	21,05%	71,67%	4,69%	3,87%
Недержавне обов'язкове страхування	3,06%	12,45%	13,87%	28,31%	7,72%	14,19%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів (звичайні та додаткові договори)	23,29%	27,07%	23,40%	22,42%	25,76%	30,11%
Державне обов'язкове страхування	31,97%	30,82%	29,26%	29,37%	34,52%	33,92%
ВСЬОГО (всі види страхування)	7,93%	9,42%	44,91%	43,81%	14,60%	11,60%

* - відношення обсягів виплат страхувальникам-фізичним особам до обсягів премій, одержаних від страхувальників-фізичних осіб

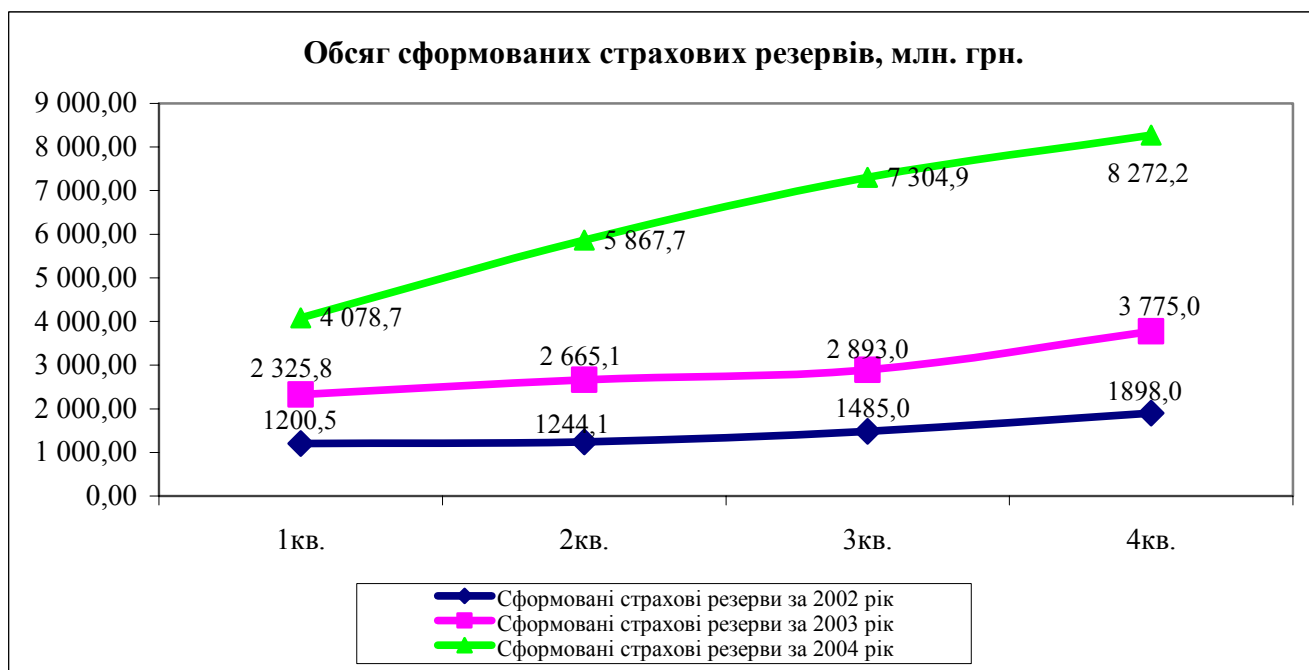
** - відношення обсягу валових виплат за вирахуванням виплат, здійснених перестраховальникам-резидентам, до обсягу валових премій за вирахуванням премій, належних перестраховикам-резидентам)

Сформовані страхові резерви

Величина сформованих страхових резервів станом на кінець 2004 року сягала **8 272,2** млн. грн., що на **4 972,2** млн. грн. перевищує аналогічний показник на аналогічну дату 2003 року (у **2,2** рази).

Сформовані страхові резерви

	За станом на 31.12.2003 (млн.грн.)	За станом на 31.12.2004 (млн.грн.)	Темпи зростання (в %)
Величина сформованих страхових резервів на кінець звітного періоду, із них :	3 775, 0	8 272,2	219%
а) технічних резервів ,	3 724,2	8 110,3	218%
у тому числі резервів збитків	66,5	111,8	168%
б) резервів із страхування життя	50,8	161,9	319%

IV. Перестраховання

1. Операції з перестраховання ризиків

1.1 У 2004 році українські страховики укладали договори перестраховання ризиків за договорами страхування з добровільних та обов'язкових видів страхування (крім державного страхування).

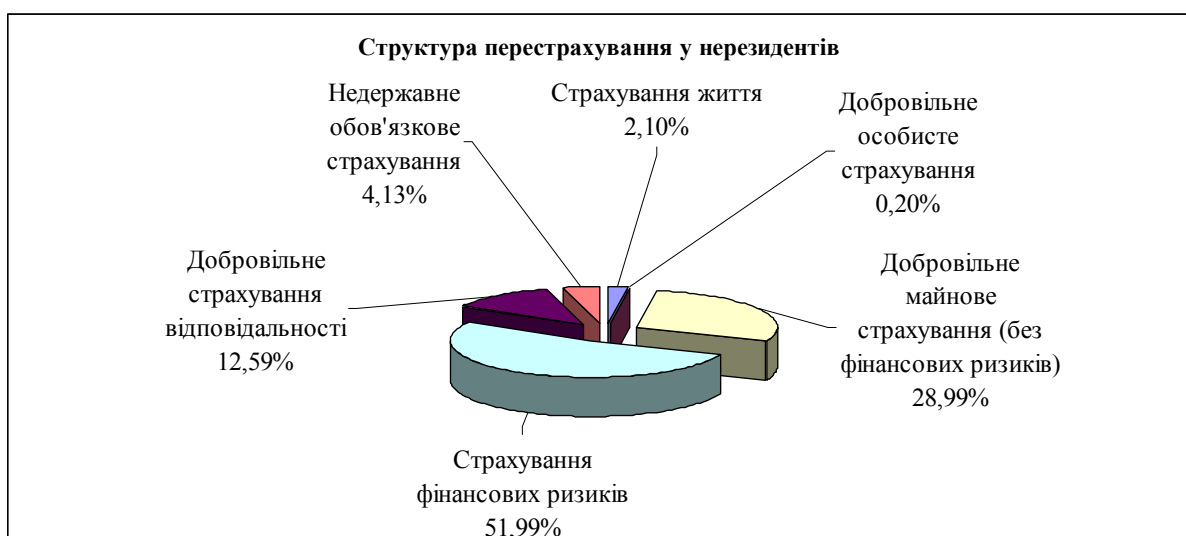
За договорами перестраховання ризиків виконання всіх або частини своїх обов'язків перед страхувальниками страховики (цеденти, перестраховальники) сплатили **11,7 млрд. грн. (60,1%** від валових страхових премій по ринку), з них:

- перестраховикам-нерезидентам - **1,9 млрд. грн. (9,8% від валових премій по ринку)**,
- перестраховикам-резидентам – **9,8 млрд. грн. (50,3% від валових премій по ринку)**.

У 2004 році вперше за останні 10 років частка внутрішнього перестраховання у валових страхових преміях перевищила частку перестраховання у нерезидентів. Зростання різниці між валовими та чистими страховими преміями (без сплачених на внутрішнє перестраховання) свідчить про наявність позитивної тенденції: зростання внутрішнього перестрахового ринку та покращення структури перестраховання за кордоном, за рахунок вилучення із напрямків страхування країн та компаній, де не має нагляду за операціями перестраховання. Обсяги перестраховання за кордон у 2004 році зменшилися як в абсолютних (**1 907,2** млн. грн. за 2004 р. у порівнянні з **3 175,6** млн. грн. у 2003 р.), так і у відносних величинах (**9,8%** від валових премій у 2004 році та **34,8%** у 2003)

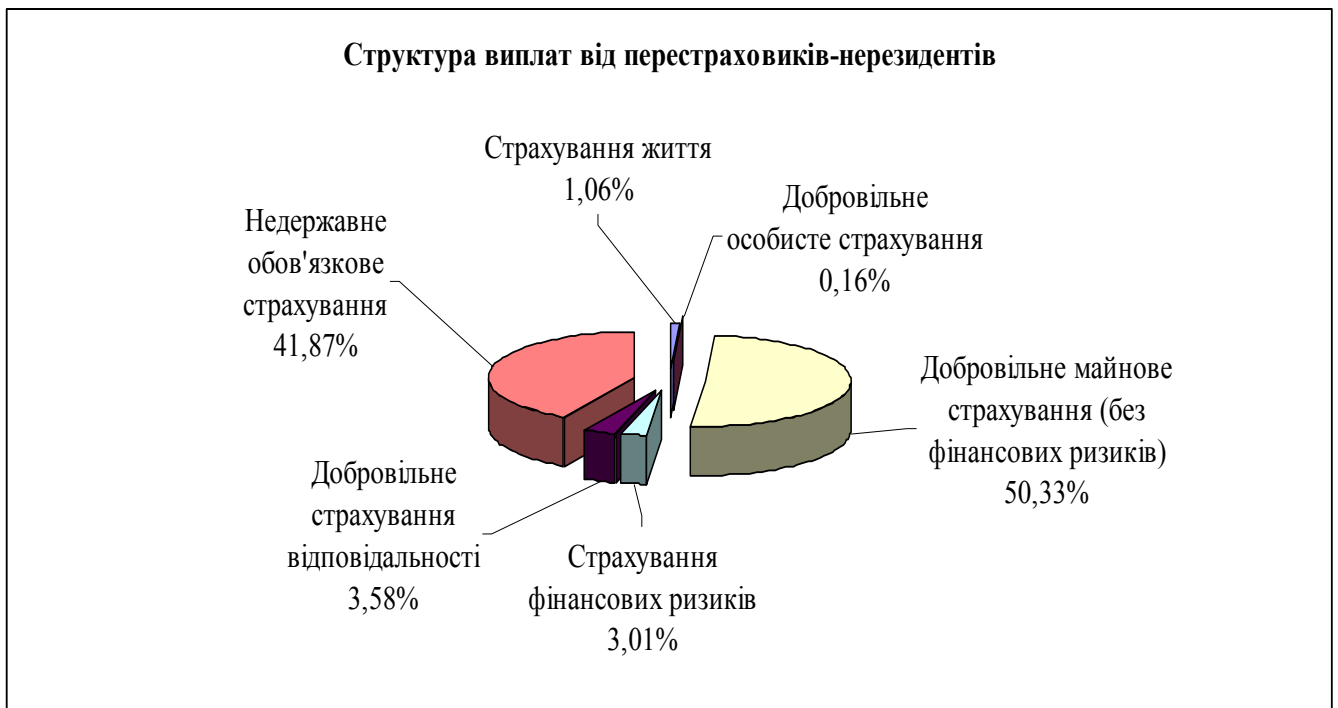
У 2004 році українські страховики отримали на перестраховання ризиків від перестраховальників-нерезидентів **24,6** млн. грн.

2. Частки (компенсації) страхових виплат, що отримувалися від страховиків (перестраховиків) резидентів та нерезидентів

2.1 За вимогами страховиків (цедентів, перестраховальників) щодо сплати (компенсації) страхових виплат за страховими випадками згідно з укладеними договорами перестраховання у страховиків (перестраховиків) резидентів та нерезидентів частини своїх обов'язків перед страхувальниками, українські страховики отримали **383,5 млн.грн. (25% від валових виплат по ринку)**, з них:

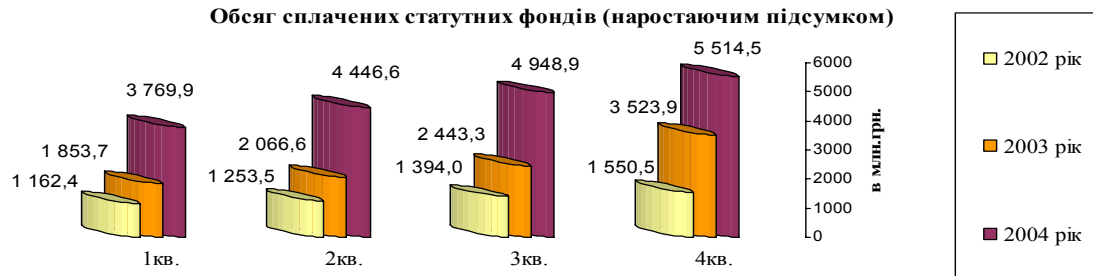
- **32%** від перестраховиків-нерезидентів (на суму **123,0 млн. грн.**);
-
- **68%** від перестраховиків-резидентів (на суму **260,5 млн.грн.**);

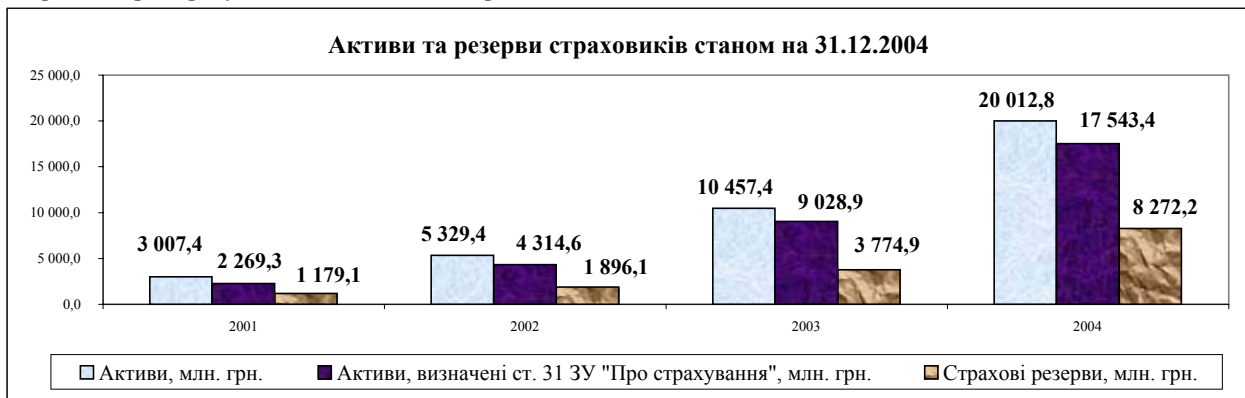
V. Власний капітал та величина активів страховиків

1.1 За станом на 31.12.2004 р. власний капітал страховиків становив **11 763,8** млн. грн., та у порівнянні із відповідним періодом 2003 року цей показник зріс у **1,7** рази. Розподіл страховиків за розміром власного капіталу: **27** страховиків мали капітал більше 100 млн.грн.; **19** - від 50 до 100 млн.грн.; **188** - від 10 до 50 млн.грн.; **142** - від 5 до 10 млн. грн. та **15** страховиків мали капітал до 5 млн. грн.

Загальний обсяг сплачених статутних фондів страховиків станом на 31.12.2004 року становив **5 514,5** млн. грн. і порівняно з аналогічною датою 2003 року зріс у **1,6** рази.

1.2. Станом на кінець 2004 року сукупний розмір активів страховиків (згідно балансу) склав **20 012,8** млн. грн. (**749,8** млн. грн. - СК "life"* і **19 263,0** млн. грн. - СК "non-life*"); активів, визначених статтею 31 Закону України "Про страхування" - **17 543,4** млн.грн.

1.3. Незважаючи на наявні позитивні тенденції до нарощування рівня капіталізації, українські страховики залишаються недокапіталізованими, що унеможлиблює прийняття ними на себе значних ризиків і вимагає виходу на іноземні перестрахові ринки. Максимальна страхова сума за окремим об'єктом страхування, що може утримуватись **90%** українських страховиків, не перевищує **10** млн. грн.

Розподіл страховиків за обсягами ризиків, які вони можуть тримати на власному утриманні

Максимальна страхова сума за окремим об'єктом страхування на власному утриманні страховика (відповідно до статті 30 Закону "Про страхування")	Кількість страховиків, що можуть утримувати такі ризики
більше 50 млн. грн.	5
10 - 50 млн. грн.	31
1 - 10 млн. грн.	260
0,1 - 1 млн. грн.	385

* - тут і далі по тексту: СК "life" - страховики, що здійснюють страхування життя; СК "non-life" - страховики, що здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя.

1.4. Активи страховиків, визначені статтею 31 Закону України "Про страхування":

Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України "Про страхування" для представлення страхових резервів (тис. грн.)	ВСЬОГО ПО РИНКУ / на кінець звітного періоду відповідно до показників форми 1 "Баланс"/	ВСЬОГО ПО СК "non-life" / на кінець звітного періоду відповідно до показників форми 1 "Баланс"/	ВСЬОГО ПО СК "life" / на кінець звітного періоду відповідно до показників форми 1 "Баланс"/	У тому числі ті, якими представлено з урахуванням вимог нормативно-правових актів	
				технічні резерви	резерви із страхування життя
ВСЬОГО:	17 543 284,4	16 897 499,2	645 785,2	8 110 266,0	161 944,4
1) грошові кошти на поточних рахунках	2 544 932,4	2 518 390,9	26 541,5	2 267 448,3	4 873,7
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	150 602,4	150 184,6	417,8	62 337,1	44,7
2) банківські вклади (депозити)	2 136 141,5	1 966 466,4	169 675,1	1 522 221,8	83 194,3
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	137 624,4	112 202,5	25 421,9	101 355,7	10 967,2
3) банківські метали	27 579,7	27 355,5	224,2	2 581,2	2,1
4) нерухоме майно	295 938,6	283 554,3	12 384,3	78 064,6	3 099,6
5) акції	7 274 667,0	6 886 308,9	388 358,1	1 845 687,3	33 919,5
6) облігації	111 882,4	107 004,3	4 878,1	21 298,5	2 210,1
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8) цінні папери, що емітуються державою	14 707,1	14 707,1	0,0	11 438,5	0,0
9) права вимоги до перестраховиків	5 041 139,9	4 997 485,3	43 654,6	2 308 988,4	34 525,6
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	161 474,9	147 918,6	13 556,3	75 873,7	34 078,7
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України *, у тому числі:					
10.5) будівництво житла;	91 444,2	91 444,2	0,0	48 170,9	0,0
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	89 967,0	89 967,0	0,0	0,0	0,0
13) готівка в касі	1 477,2	1 477,2	0,0	1 394,1	0,0
	4 851,6	4 782,3	69,3	4 366,3	119,5

* - Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211 „Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів”

Структура наявних активів страховиків, визначених статтею 31 Закону України "Про страхування", станом на 31.12.2004 року

